

Kas ir “vienas veselības” pieeja?

LIVET
LIVESTOCK FARMING AND ONE HEALTH APPROACH

Sandija Zēverte-Rivža

No pagājušā gada vasaras Zemnieku saeimā ir uzsākta ERASMUS+ projekta “Lopkopība un “vienas veselības” pieeja: multidisciplināra izglītības ietvara veidošana veterinārajā nozarē strādājošajiem (LIVET)” īstenošana Perudžas Universitātes (Itālija) kolēģu vadībā.

Šajā projektā ir iesaistīti 16 partneri no 6 ES valstīm: Itālijas, Francijas, Vācijas, Latvijas, Lietuvas un Rumānijas, t.sk. Zemnieku saeima un Latvijas Biozinātņu un tehnoloģiju universitātes (LBTU) Veterinārmedicīnas fakultāte.

Projekta gaitā plānots izstrādāt plašu tiešsaistes kursu materiālu par “vienas veselības” pieejas ieviešanu lopkopības nozarē; trīs specializācijas kursus par dzīvnieku labturību un zoonozēm, kā arī antimikrobiālo līdzekļu lietošanu un rezistenci. Tiks organizēta Rudens skola, kā arī būs iespējams doties praksē uz kādu no projekta dalībvalstīm.

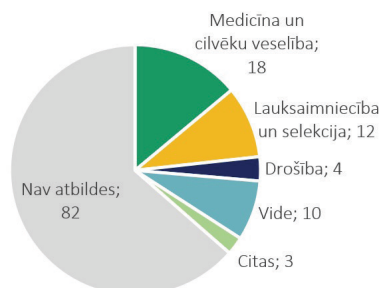
LIVET projekta mājaslapa:

<https://livet-project.eu/>

Lai noskaidrotu, kādas ir zināšanas par “vienas veselības” pieeju, katrā no projekta dalībvalstīm pagājušā gada rudenī tika veikta aptauja. Tika aptaujāti arī Zemnieku saeimas biedri un LBTU studenti, kas studē ar “vienas veselības” pieejas īstenošanu saistītās jomās. Kopumā aptaujā piedalījās 101 respondents, kā arī tika organizētas fokusgrupu diskusijas un veiktas intervijas ar veterinārmedicīnas un lopkopības jomā strādājošajiem, tostarp, Zemnieku saeimas biedriem un LBTU pasniedzējiem un studentiem.

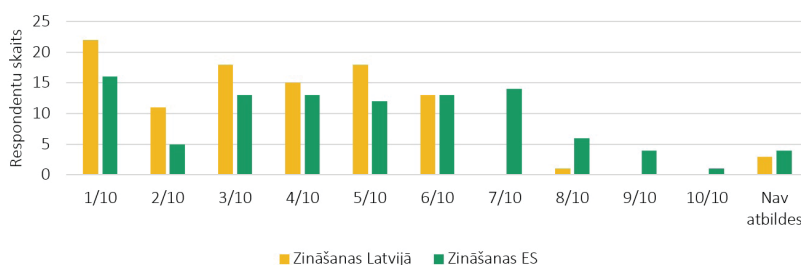
legūtie rezultāti ļauj secināt, ka kopumā **zināšanas par “vienas veselības” pieeju ir ierobežotas un fragmentāras**. 22 respondenti no 101 bija dzirdējuši par “vienas veselības” pieeju, bet 79 atzina, ka par šādu pieeju nav dzirdējuši. Termins “viena labklājība” bija vēl svešāks, par to bija dzirdējuši tikai 7 no visiem respondentiem. No tiem respondentiem, kas zināja par “vienas veselības” pieeju, lielākā daļa šīs zināšanas bija ieguvuši skolā vai universitātē (17).

Tā kā respondentu zināšanas par “vienas veselības” pieeju bija ierobežotas, nesaņēmām atbildi par to, uz kādām jomām var attiecināt “vienas veselības” pieeju. Lielākā daļa respondentu, kas atbildēja uz šo jautājumu, minēja, ka tā varētu būt medicīna un cilvēku veselība (18 respondentu) vai arī lauksaimniecība un selekcija (12 respondentu) (1.att.).

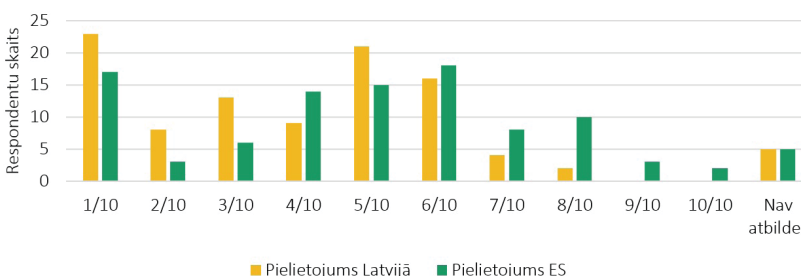

1.att. Respondentu atbildes uz jautājumu par uz kādām jomām var attiecināt “vienas veselības” pieeju, n=101

Atbildes uz jautājumu grupu par “vienas veselības” pieejas zināšanām un pielietojumu Latvijā un ES liecina (2.un 3.att.), ka respondenti skeptiskāk vērtē zināšanu līmeni par “vienas veselības” pieeju un pielietojumu Latvijā un uzskata to par labāku citās valstīs ES. Interesanti, ka analizējot kopējos rezultātus pārējās aptaujātajās valstīs arī iezīmējās šāda tendence – kopējo ES līmeni vērtēt augstāk nekā nacionālo zināšanu un “vienas veselības” pielietojuma līmeni.

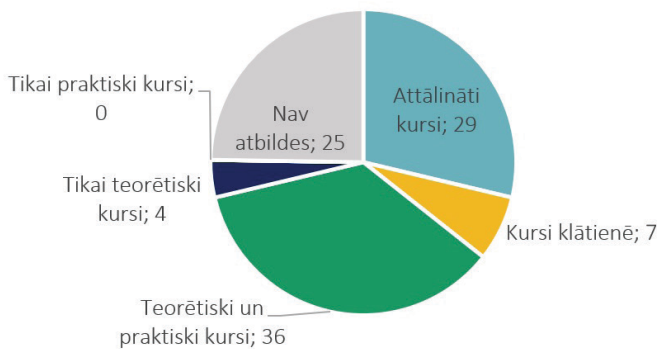

2.att. Respondentu atbildes uz jautājumu par to cik plašas, viņuprāt, ir zināšanas par “vienas veselības” pieeju Latvijā un ES, n=101, kur skalā 10/10 – ļoti plašas zināšanas; 1/10 – ļoti vājas zināšanas

3.att. Respondentu atbildes uz jautājumu par to cik daudz, viņuprāt, “vienas veselības” pieeja tiek pielietota Latvijā un ES, n=101, kur skalā 10/10 – ļoti plašas zināšanas; 1/10 – ļoti vājas zināšanas

83 no visiem respondentiem atbildēja, ka vēlētos uzzināt vairāk par vienas veselības pieeju un padziļināt jau esošās zināšanas iesaistoties apmācību kursos. Attiecībā uz kursu veidu, lielākā daļa respondentu (36) dotu priekšroku teorētiskiem un praktiskiem kursiem. Attiecībā uz mācīšanās formātu – 29 respondenti dotu priekšroku attālinātiem kursiem un 7 – klātienē kursiem.

4.att. Respondentu atbildes uz jautājumu par to kāda satura un veida kursus par "vienas veselības" pieeju viņi vēlētos piedalīties, n=101

Savukārt apkopojot interviju un fokusgrupu rezultātus, kopumā var secināt, ka pietiekami daudzas saimniecības un veterinārārsti izmanto "vienas veselības" pieejas principus saimniecībās.

Turklāt vairāki no šīs pieejas principiem ir iestrādāti arī ES un Latvijas normatīvajos aktos. Piemēram, saimniecībās tiek strādāts pie savlaicīgas slimību diagnosticēšanas un ārstēšanas uzsākšanas, pie dzīvnieku labturības uzlabošanas, kas ir būtisks faktors saslimstības samazināšanai. Bet paša pieejas nosaukuma lietošana ir svešāka, un, iespējams, nav visaptveroša izpratne par šo pieeju. Analizējot studiju resursu piedāvājumu par "vienas veselības" pieeju, var secināt, ka atsevišķi šīs pieejas aspekti tiek iekļauti vairākos studijuursos gan veterinārmedicīnās, gan lauksaimniecības, gan humānās medicīnas studentiem, bet pietrūkst specializēti, tieši "vienas veselības" pieejai veltīti studiju kursi un šai jomai veltītas tiešsaistes un klātienes mācības.

"Vienas veselības" pieeja

Avots: <https://www.zm.gov.lv/lv/jaunums/starptozaru-viena-veselibas-konference-par-antimikrobiale-rezistenci-cross-sectoral-one-health-conference-antimicrobial-resistance>

"Vienas veselības" pieeja

"Vienas veselība" ir pieeja, kuras mērķis ir apvienot spēkus, lai cīnītos pret sabiedrības veselības apdraudējumiem, ko rada mijiedarbība starp dzīvniekiem, cilvēkiem un vidi. COVID-19 pandēmija vēlreiz ir pierādījusi dzīvnieku un cilvēku veselības saikni infekcijas slimību rašanās procesā. Lai gan ne visas zoonozes (slimības, kuras cilvēkiem var pārnest no dzīvniekiem) izraisa pandēmijas, lielākajai daļai pandēmiju tomēr ir zoonozes izcelsme.

Būtisks "vienas veselības" pieejas aspekts ir antimikrobiālās rezistences ierobežošana dzīvniekiem un pārdomāta antibiotiku lietošana, lai izslēgtu to nonākšanu pārtikas ķēdē un visbeidzot cilvēku uzturā. Līdzīgi principi attiecināmi arī uz, piemēram, pesticīdu lietošanu augkopībā – tos lietojot veidā, kas samazina pesticīdu atliekvielu nonākšanu cilvēku uzturā.

Tiesības vadīt traktortehniku bez apliecības saņemšanas

Pērn stājās spēkā grozījumi Ceļu satiksmes likumā, kuri ļauj ar mehāniskā transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām vadīt arī atbilstošo traktortehniku (turpmāk - TR) Latvijā bez atsevišķas TR vadītāja apliecības saņemšanas.

Tomēr, ar minētajām cita mehāniskā transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām, vadīt var tikai atbilstošo TR, bet netiek izsniegta atsevišķa TR vadītāja apliecība. Tātad ar mehāniskā transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām nevarēs iegūt kādu citu no TR kategorijām – tās atļauts iegūt tikai personai, kurai vismaz 12 mēnešus jau ir kāda no TR vadītāja kategorijām vai TR vadītāju apmācības izglītības iestādes izsniegta mācību reģistrācijas karte (aplīdzinājums), ka persona sekmīgi pabeigusi teorētisko un praktisko apmācību atbilstoši normatīvajiem aktiem par TR vadītāju sagatavošanas kārtību jebkurai no kategorijām.

VTUA atgādina - šobrīd ar B, BE, C1, C1E, D1, D1E, C, CE, D un DE mehāniskā transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām var vadīt TR1 kategorijai atbilstošo TR. Savukārt ar C1, C1E, D1, D1E, C, CE, D un DE mehāniskā transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām var vadīt TR1 un TR2 kategorijai atbilstošo TR.

Lai varētu ar cita mehāniskā transportlīdzekļa vadīšanas tiesībām vadīt TR, veselības pārbaudes medicīniskajā izziņā nav jābūt atzīmei, ka var vadīt TR (pašgājējmašīnas - T). Tātad, ja persona atbilst visām veselības prasībām, lai varētu vadīt, piemēram, B kategorijai atbilstošo transportlīdzekli, tas nozīmē, ka atbilst arī visām prasībām, lai varētu vadīt TR1 kategorijas TR.

Tomēr, ja persona plāno iegūt TR vadīšanas tiesības vai arī apmainīt iepriekš izsniegto TR vadītāja apliecību - ir jābūt izsniegtai veselības pārbaudes medicīniskajai izziņai, kurā ir atzīmēts, ka persona var vadīt TR (pašgājējmašīnas - T).

VTUA arī atgādina, ka ar nederīgiem un neatbilstošiem dokumentiem TR ekspluatācija un vadīšana nav atļauta. Ja neesiet pārliecināts par vadīšanas tiesību atbilstību vai kādiem citiem ar TR uzraudzību saistītiem jautājumiem, savlaicīgi sazināties ar tuvāko vai ērtāko VTUA klientu apkalpošanas vietu.

Atgādinām!

TR un tās piekabei, kuras izgatavotāja noteiktais maksimālais braukšanas ātrums nepārsniedz 30 km/h, ir jābūt aprīkotai ar pazišanas zīmi "Lēngaitas transportlīdzeklis". Savukārt aizmugurē pie piekabes un puspiekabes, kuru garums, ieskaitot jūgierīci, pārsniedz astoņus metrus, kā arī pie piekabes un puspiekabes, kuru pilna masa pārsniedz 10 tonnas, jāaprīko ar pazišanas zīmi – dzeltens gaismu atstarojošs taisnstūris ar sarkanu fluorescējošu apmali.

Zināšanai!

Par TR tehniskās apskates vai vadītāja dokumentu derīguma termiņu var ērti pārliecināties vienotajā zemkopības nozares e-pakalpojumu vietnē.

Sagatavoja Mārtiņš Trons